

- Eksistensiell trussel mot bønder

2024-03-21

Optional[© Bondebladet]

Alle artikler er beskyttet av lov om opphavsrett til åndsverk. Artikler må ikke viderefremmes utenfor egen organisasjon uten godkjenning fra Retriever eller den enkelte utgiver.

Les artikkelen ved å klikke her.

16 LANDBRUK

Torsdag 21. mars 2024

BONDEBLADET

Slovakias ambassa

- Eksistensiell tru

Nabolandene til Ukraina oversvømmes av import etter at tollene og kvotene ble fjernet. - Slovakiske bønder opplever en eksistensiell trussel, sier landets ambassadør i Norge.

Linda Sunde
linda.sunde@bondebladet.no

Store bonde demonstrasjoner har rammet land etter land i Europa i år. Slovakia er intet unntak. Bøndene der har de samme problemene som ellers i EU. Men de har et tilleggspørsmål, og det er gigantisk: Import fra nabolandet Ukraina.

Roman Bužek, Slovakias ambassadør i Norge, holdt innlegg på Norsk Landbruksamvirke og AgriAnalyses seminar «Bonde demonstrasjoner i EU - hvorfor?». Der viste han en oversikt over importen fra Ukraina til Slovakia.

Den taler for seg selv, mener han. - Importen av bygg er 18 ganger høyere enn den pleide være. Importen av fjørfe er 3,5 ganger høyere, sier Bužek.

I perioden januar-oktober 2021 importerte Slovakia verken mais eller hvete fra nabolandet i øst.

I samme periode året etter importerte de 181 236 tonn mais og 41 571 tonn hvete.

- Disse tallene viser hvor vanskelig situasjonen er for de slovakiske bøndene, sier Bužek.

- Slovakiske bønder har det svært, svært vanskelig. De opplever en eksistensiell trussel. Det er grunnen til at de siste protestene i Slovakia var så intense, sier han.

Enorme demonstrasjoner

For i februar samlet bønder seg i protest.

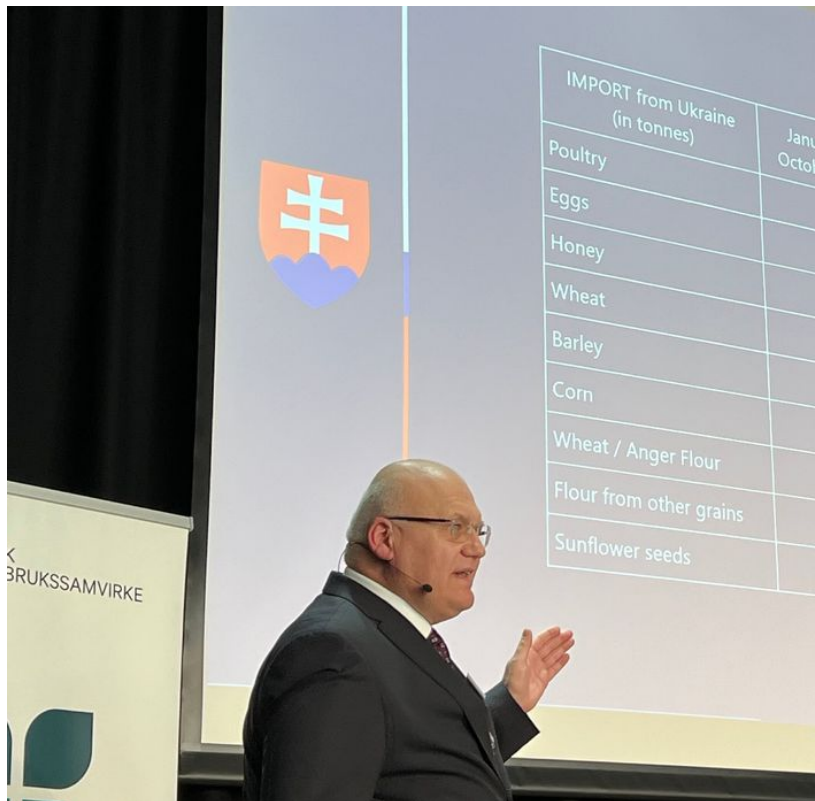
- Det var 2200 traktorer i Slovakias gater. Det er rekord. Vi har aldri opplevd noe sånt før, sier han til Bondebladet.

- Slovakia er et lite land med 5,4 millioner mennesker. Dette var enorme demonstrasjoner, de største vi har hatt

Vi måtte gjøre det for å beskytte våre bønder, våre innbyggere. Grunnen var absolutt ukontrollert tilstrømming av landbruksprodukter fra Ukraina

Roman Bužek

IMPORT: Importen fra Ukraina til Slovakia har økt enormt, viste ambassadør Roman Bužek da han holdt innlegg på seminaret «Bonde demonstrasjoner

noen gang. De skjedde i hele Slovakia, i 37 byer. Det var definitivt den største og mest massive protesten noensinne, sier ambassadøren.

De slovakiske bøndene har mange problemer, med inflasjon, CO₂-utslipp og mye mer, forklarer Bužek.

- Men Ukraina er for tiden det aller største problemet, sier han.

Uten toll og kvoter

Da Russland i februar 2022 angrep Ukraina, havnet både landet og bøndene i en ekstremt vanskelig situasjon. EU har siden støttet Ukraina på flere måter, økonomisk og militært.

En ting EU har gjort, er kalt Autonomous Trade Measures.

- Det betyr full handelsliberalisering, sier Dora Loydl ved den ungarske ambassaden i Norge.

EU fjernet både importtollene, tollkvotene og andre handelsforsvarstiltak som var på ukrainsk eksport til EU.

Ble værende

Det hjelper Ukrainas økonomi, erkjenner Loydl. Men det fører også til problemer for Ungarn, Slovakia, Polen, Romania og Bulgaria.

Ukrainske varer som tidligere ble eksportert via Svartehavet, går nå over land. Matvarene skal reise gjennom såkalte solidaritetskorriderer.

- Det ble problemer når varene fra Ukraina kom inn i nabolandene. For de reiste ikke videre. Ideen var at de skulle reise gjennom landet, og ikke forbli i verken nabolandene eller EU. De skulle dra videre til Midtøsten og Afrika. Men det skjedde ikke, eller i liten grad. Grunnen var at solidaritetskorriderene som produktene skulle reise gjennom, ikke fungerte. Varene ble sittende fast i nabolandene, som da har et overskudd av varer. Det skaper enorme problemer for bøndene våre, sier Loydl.

Det førte til problemer for ungarske bønder, forteller hun.

- Det ene er at ukrainske varer som

kommer inn, skaper veldig lave priser. Derfor får ikke bøndene solgt varene sine. Det andre er at ungarske varer har mistet sine tradisjonelle eksportmarkeder i EU på grunn av de billige ukrainske produktene, sier Loydl.

Korn å bli kvitt

Det er et problem slovakiske Roman Bužek kjenner seg igjen i:

- De billige ukrainske landbruksproduktene tar over våre tradisjonelle markeder. Mitt land pleide å eksportere rundt en million tonn hvete hvert år. Den eksporten er i bunn og grunn borte, fordi kjøperne foretrekker ukrainsk hvete, som er mye billigere. Vi har nå et problem med hvordan vi skal bli kvitt cirka en million tonn hvete i året, forteller ambassadøren.

- Mye av Ukrainas produksjon ender opp i EU, og forstyrrer markedet der. Den bør bli fraktet bort med skip og fartøy fra for eksempel Italia og Hellas og bli transportert til Afrika og andre

ssadør til Norge:

Trussel mot bønder

January - October 2022	Index	Index
1.589,4	7.262,8	+356,90
19.462	20.829,0	+7%
690,4	1.026,9	+48,70%
0	41.571,5	
476,9	9.196,2	+1828,50%
0	181.236,1	
0	1.367,3	
88	178,2	+102,50%
0	18.706,4	

ri EU - hvorfor?».

FOTO: LINDA SUNDE

steder. Det som bør skje, skjer ikke, sier Bužek.

Behov i Afrika

Da krigen nylig hadde brutt ut, skrev FN at 25 afrikanske land importerer mer enn en tredel av sitt totale forbruk av hvete fra Russland og Ukraina. 15 av disse landene importerer mer enn halvparten av hveteforbruket sitt derfra.

Ukraina og Russland står for hvetes 53 prosent av den globale handelen med solsikkeolje og -frø, og 27 prosent av det globale markedet for hvete.

- Det store problemet er at de ukrainske produktene forblir i EU. De når ikke sine tradisjonelle eksportmarkeder i Afrika eller Midtøsten. Det er også et alvorlig problem for de landene. Dette er ikke bare en landbruks- eller EU-handelssak, det gir sikkerhetspolitikk-bekymringer, sier Loydl, som har sikkerhetspolitikk som et av sine arbeidsfelter.

- Det er avgjørende at de ukrainske

produktene når destinasjonene de er ment for i Midtøsten og Afrika, sier hun.

FN skrev i mai 2023 at FN-data viser at bare seks prosent av matekspporten fra Ukraina har gått til de landene som trenger det mest.

Hjelp fra EU

EU tok etter hvert inn over seg problemene til de ukrainske nabolandene.

I mai i fjor kom det tiltak for å hjelpe dem. Det skulle blokkeres for import av ukrainsk hvete, mais, raps og solsikkefrø til Polen, Slovakia, Ungarn, Romania og Bulgaria. Bare gjennomreise til andre destinasjoner var lov. I tillegg støttet EU de fem landene med til sammen 100 millioner euro.

- Kompensasjonen til Slovakia var bare 5,24 millioner euro, eller rundt 60 millioner norske kroner. Noe som absolutt ikke er nok. Det var penger til direkte utbetaling til de bøndene som led mest av den ubegrensede importen

fra Ukraina. Men det var ikke nok, sier ambassadør Roman Bužek.

Men både Bužek og Loydl bekrefter at tiltakene hjalp.

15. september i fjor ble de imidlertid fjernet.

- Det rystet både bøndene og myndighetene.

- Vi gikk imot Kommissjonens idé om å fase ut disse tiltakene i september 2023. Fordi de ble faset ut, måtte vi introdusere nasjonale tiltak, sier Dora Loydl.

- Byråkratene i Brussel vender nok en gang det døve øret til for problemene til europeiske bønder, sa Ungarns statsminister Viktor Orban.

- Det er på tide å ta saken i egne hender! Ukrainske landbruksprodukter som skal til Afrika oversvømmer sentraleuropeiske markeder, skrev han på sosiale medier.

Ungarn innførte importforbud mot 24 ukrainske produkter.

Ulovlig forbud

Også Slovakia og Polen innførte importforbud.

- 29. november innførte landet mitt unilaterale begrensninger mot landbruksprodukter fra Ukraina. Det er ikke i overensstemmelse med EU-regler, erkjenner Bužek.

Kun Kommissjonen kan bedrive handelspolitikk.

- Jeg vet ikke hva som vil skje nå, sier han.

Bužek tror ikke Kommissjonen kommer til å opprette sak mot de tre landene nå som det er så mange andre vanskelige landbruksaker i EU, og det nærmer seg valg til EU-parlamentet.

- Vi måtte gjøre det for å beskytte våre bønder, våre innbyggere. Grunnen var absolutt ukontrollert tilstrømming av landbruksprodukter fra Ukraina, sier Bužek.

Forlenget tollfrihet

Ordningen med import fra Ukraina uten toll og kvoter skulle opprinnelig vare i ett år, men ble forlenget i juni 2023.

31. januar i år foreslo Kommissjonen å utvide den toll- og kvotefrie perioden i nok et år.

For de mest sensitive produktene - fjørfe, egg og sukker - skal det være en «nødbremse» som skal stabilisere importen på nivået fra 2022 og 2023.

- Dette er ingen løsning, slår Dora Loydl fast.

- Solidaritet går begge veier. Vi er veldig solidariske med Ukraina, men også være interessert må bli hørt, sier hun.

- Mitt land håper på forhandlinger med Kommissjonen i nær framtid. Vi støtter Ukraina, men det kan ikke skje på bekostning av det ungerske landbruket. Det er ok at ukrainske produkter reiser gjennom Ungarn, men det bør ikke være en import som forblir i Ungarn eller EU. Vi prøver å finne en løsning på problemet. Vi foreslår at Kommissjonen reintroduserer tiltak lignende de som ble fjernet i september i fjor, sier Loydl.

- Så langt er det ingen løsning. Men

Dette er ikke bare en landbruks- eller EU-handelssak, det gir sikkerhetspolitikk-bekymringer

Dora Loydl

det skal være et nytt møte for landbruksministrene i EU 26. mars. Forhåpentligvis blir saken løst der, eller på et annet møte. Landbruksministrene har møte hver måned, sier hun.

- Eksistensiell trussel

Ambassadør Roman Bužek er enig.

- Vi er i solidaritet med Ukraina, det samme er Ungarn, Polen, Bulgaria og Romania. Vi er deres naboer. Vi lider mest. Slovakia har fått over 100 000 flyktninger fra Ukraina. Vi er i solidaritet. Vi forstår hva som skjer der, og vi gjør vårt beste for å støtte Ukraina.

Ukraina kjemper for Europa, for europeisk sikkerhet. Men det er ganske enkelt noen grenser for vanlige folk. For små bønder i Slovakia skaper den nåværende situasjonen en eksistensiell trussel, sier han.

- Når møtet mellom landbruksministrene i februar ikke konkluderte, tror jeg det var den siste dråpen. Som jeg nevnte, 2200 traktorer var i gatene, legger han til.

Heldige

- Vi må hjelpe Ukraina, fordi problemene våre er store, men problemene til ukrainske bønder er enda større. La oss finne en effektiv måte å støtte ukrainske bønder på, som ikke er på bekostning av bøndene i land som Slovakia. Dere er heldige som ligger langt fra Ukraina. Dere er mye mindre direkte påvirket enn land som Slovakia, Ungarn og Polen, sier Bužek til Bondebladet.

- Vi ser fram til møtet 26 mars, sier han.

Dora Loydl ved den ungerske ambassaden forventer nye demonstrasjoner.

- På toppen av andre vanskelige saker for bøndene, er det enorme mengder ukrainsk import som blir værende i landet vårt. Det gjør det ekstremt vanskelig. Vi forventer demonstrasjoner når været blir bedre igjen, sier Loydl.

SAMME PROBLEM: Bøndene i hjemlandene til Dora Loydl og Roman Bužek opplever store vanskeligheter med tollfri ukrainsk import.

FOTO: LINDA SUNDE